

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Ревіки Крістини Анатоліївни на тему «Розвиток механізмів структурної політики у зовнішньоекономічній сфері національного господарства», виконану в Донецькому державному університеті управління МОН України і подану до спеціалізованої вченої ради Д 12.105.03 Донбаської державної машинобудівної академії для захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Актуальність теми дослідження

Діючі в національному господарстві і, зокрема, в зовнішньоекономічній сфері України механізми структурної перебудови не відповідають викликам сьогодення і значною мірою відстають від тенденцій розвитку провідних країн світу. Відсутність ефективної структурної політики і механізмів впливу зі сторони держави негативно впливають на процеси економічного розвитку, не сприяють подоланню відставання від технологічно розвинених країн світу, укріпленню позицій країни на світовому ринку, що значною мірою проявляється через зовнішньоекономічну сферу.

Розгортання глобалізаційних та інтеграційних процесів в світовій і українській економіці, бажання України зайняти гідне місце в міжнародних економічних відносинах як конкурентоспроможного суб'єкту, наявні проблеми економічного розвитку ставлять перед національним господарством складне завдання докорінних змін, що носять структурний характер. Їх активізація потребує зваженого підходу, перш за все з економічної точки зору, щодо сприяння розвитку механізмів структурної політики у зовнішньоекономічній сфері національного господарства. Міжнародний обмін товарами і послугами, використання іноземних джерел фінансування належить до числа найбільш розвинених форм міжнародних відносин і Україна повинна задіяти всі можливі заходи для більш ефективного їх використання з метою рішення завдань власного розвитку. Саме тому одним із пріоритетів в економічній об-

Бхід №	340/05
д.д.	21.06.2016
ДДМА	

ефективного їх використання з метою рішення завдань власного розвитку. Саме тому одним із пріоритетів в економічній області має стати використання усіх можливих засобів і інструментів для стимулювання прогресивних структурних змін і створення оптимальних умов для ініціації інноваційного розвитку із врахуванням особливостей функціонування підприємств, що формують її зовнішній імідж на світовій економічній арені.

Не зважаючи на достатньо ґрунтовну теоретичну і методичну базу наукових досліджень структурної політики в різних економічних системах, все ж комплексного погляду на запровадження необхідних структурних змін із врахуванням не тільки внутрішнього, а і зовнішнього сектору національного господарства ще не сформувалося. Вирішення потребують такі проблеми як:

вироблення послідовної стратегії структурних змін, яка базується на органічному поєднанні загальносвітових тенденцій із національною специфікою, врахуванням існуючої структури основних елементів зовнішньоекономічної сфери національного господарства України і стартових умов трансформаційного процесу;

визначення ключових напрямів в плануванні та структурній переорієнтації економіки в бік пріоритетного розвитку високотехнологічних і невиробничих галузей;

подолання тенденції переважання імпорту над експортом, що означає рух фінансових ресурсів за межі держави;

пошук шляхів щодо ініціювання і активізації структурних змін в економіці і її зовнішньоекономічному секторі.

Усе це потребує розвитку механізмів структурної політики у зовнішньоекономічній сфері національного господарства, що і зумовило вибір теми даного дисертаційного дослідження.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомлення зі змістом дисертації, авторефератом, опублікованими автором науковими працями, методологічним апаратом виконаного дослідження дає змогу відзначити, що постановка його мети, формулювання завдань і предметно-об'єктної області є коректними, а структурна побудова відповідає логічній послідовності наукового дослідження. Це дало змогу авторові зробити власний внесок у розвиток наукової бази щодо розвитку механізмів структурної політики зовнішньоекономічної сфери національного господарства і отримати низку обґрунтованих і достовірних висновків.

Достовірність і обґрунтованість наукових положень, рекомендацій та висновків дисертації зумовлена систематизованим використанням досягнень провідних вітчизняних і закордонних вчених і спеціалістів в області формування структурної політики.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертації базуються на фундаментальних положеннях сучасної економічної теорії, теорії державного і стратегічного управління національною економікою, вивченні і узагальненні широкого кола публікацій з проблем структурного розвитку економіки і зовнішньоекономічної сфери зокрема, застосуванні нормативних актів України в сфері структурної перебудови і зовнішньоекономічної діяльності, даних органів державної статистики і міжнародних економічних організацій. Це дозволило автору обґрунтовано розширити термінологічний апарат за проблемою дослідження, визначити проблеми удосконалення концептуальних положень із розвитку механізмів структурної політики у зовнішньоекономічній сфері національного господарства. На основі аналізу структурної динаміки і теоретичних підходів до її вимірювання розвинути методичний підхід, використання якого дозволило кількісно оцінити межі змін структури основних елементів зовнішньоекономічної сфери України.

Цілісність та комплексність дослідження забезпечено використанням загально-наукових та спеціальних методів пізнання. Так, в першому розділі роботи при визначенні економічної структури та її місця серед видів

структур, сутності структури, структурної політики, її методів та інструментів, розробці концептуальних положень удосконалення механізмів реалізації структурної політики зовнішньоекономічної сфери на основі аналізу досягнень вітчизняних і закордонних вчених, дисертантом застосовано методи аналізу і синтезу, системного підходу.

У другому розділі дисертації при оцінюванні структурної динаміки та аналізі товарної структури зовнішньої торгівлі та структури прямого іноземного інвестування, кількісних показників сучасних змін у структурі основних елементів зовнішньоекономічної сфери національного господарства, а також при аналізі вітчизняного і зарубіжного досвіду реалізації структурної політики автор за допомогою економіко-статистичного і порівняльного аналізу визначила низку проблем структурного характеру в розвитку національної економіки і її зовнішньоекономічному секторі, які залишаються невирішеними.

У третьому розділі роботи при обґрунтуванні вдосконалення структурно-змістової перебудови механізмів реалізації структурної політики зовнішньоекономічної сфери України та розробці методичного підходу до прогнозування структурного розвитку національної економіки з урахуванням впливу зовнішнього сектору застосовувались статистичні методи і методи економіко-математичного моделювання.

Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна кандидатської роботи Ревіки К. А. полягає у розробці та реалізації механізмів структурної політики зовнішньоекономічної сфери національного господарства.

У ході дослідження автором отримано низку наукових результатів. Так, систематизація теоретичних положень щодо економічних структур і відповідних їм складових (с. 15-16), відповідності економічної політики до виду структури (с. 18), виокремлення закономірностей структурних зрушень

у економіці взагалі і таких, що характерні для української економіки (с. 20-23), аналізу різновидів структурної політики (с. 24) надали можливість розкрити зв'язок між структурою зовнішнього та внутрішнього секторів національного господарства, зокрема довести, що структура зовнішнього сектору відображає пропорції компенсації незбалансованості попиту пропозиції на блага та ресурси на внутрішньому ринку та конкурентоспроможність національної економіки і визначити риси трансформації структури зовнішнього сектору національного господарства країн, що розвиваються, що дозволяє забезпечити комплексний характер структурної політики держави (с. 27-28).

Аналіз теоретичних підходів до вивчення структури економіки (с. 55), визначення особливостей формування завдань структурної політики (с. 57-59), розгляд форм і видів структурної політики (с. 59-60), дослідження змісту і класифікації її інструментів (с. 60-62), виділення чинників її здійснення, які позитивно і негативно впливають на процес трансформації економічної структури (с. 67), дозволили обґрунтувати концептуальні положення удосконалення механізму реалізації структурної політики щодо зовнішньоекономічної сфери національного господарства, які базуються на сукупності економічних, організаційно-управлінських і правових інститутів, і забезпечують досягнення цілей і завдань із її розвитку з урахуванням впливу позитивних та негативних чинників, що дозволяє реалізовувати зазначений механізм з метою забезпечення пропорційності розвитку галузей національного господарства та підвищення їх міжнародної конкурентоспроможності (с. 68-69).

Дослідження проблем оцінки структурної динаміки у зовнішньоекономічній сфері національного господарства із включенням оцінки загальної динаміки експорту-імпорту товарів і послуг і обсягів іноземного інвестування (с. 74-79), змін в структурах цих складових (с. 79-90), характеристики часткових (с. 94) і інтегральних показників структурних зрушень (с. 100) надали можливість розвинути методичний підхід до

кількісного вимірювання структурних змін у зовнішньоекономічній сфері (с. 102), на основі якого були розраховані межі змін структури національного експорту і імпорту товарів і послуг і структури прямого іноземного інвестування (с. 103-105, 107-112).

Обґрунтування напрямів удосконалення механізмів реалізації структурної політики у зовнішньоекономічній сфері, яке виокремило проблеми, що стримують економічне зростання (с. 146), поставило за необхідність перегляд цілей структурних перетворень (с. 147), визначення пріоритетів (с. 148-149) дозволило сформулювати наукові рекомендації структурно-змістової перебудови механізмів реалізації структурної політики у зовнішньоекономічній сфері національного господарства (с. 152), що спрямовані на активізацію структурних змін і досягнення збалансованості пропорцій зовнішнього та внутрішнього секторів національної економіки.

Крім того, дістали подальшого розвитку методичні положення аналітичного забезпечення структурного розвитку національної економіки з урахуванням впливу зовнішньоекономічної сфери за допомогою запропонованої економіко-математичної моделі, яка на відміну від існуючих базується на оцінці впливу різних джерел фінансування на результативні параметри структурної політики і дозволяє формалізувати пріоритетні джерела фінансування (с. 172-176), а також напрями організаційно-інформаційного забезпечення реалізації механізмів структурної політики зовнішньоекономічної сфери України (с. 181-184), що дає можливість проведення змістовного дослідження зв'язку національної економічної структури із показниками її зовнішньоекономічної сфери, у тому числі визначати напрям і якість структурних зрушень.

Усі ці результати в сукупності вирішують важливе наукове завдання з теоретичного обґрунтування методичних засад та розробки практичних заходів щодо удосконалення механізму державного управління інноваційним розвитком зовнішньоекономічної діяльності регіону.

Практичне значення одержаних результатів

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що науково-методичні положення, викладені в дисертації, впроваджено в діяльність Департаменту розвитку базових галузей промисловості Донецької обласної державної адміністрації при розробці Програми розвитку області до 2020 р. (довідка від 11.01.2016 № 02–12/197). Також Управлінням економічного розвитку Бахмутської міської ради взято до впровадження результати дослідної роботи при розробці Стратегічного плану економічного розвитку території до 2017 року (довідка від 02.02.2016 № 01–56). Розроблений науковий підхід до визначення особливостей структурної політики України та методичний підхід до оцінки структурних змін використано в діяльності Торгово-промислової палати України (довідка від 13.05.2015 № 04–045/6812).

Слід також зазначити, що теоретичні результати дослідження використовуються у навчальному процесі під час викладання таких дисциплін, як «Міжнародна економіка», «Міжнародні економічні відносини», «Облік і аналіз ЗЕД» в Донецькому державному університеті управління МОН України м. Маріуполь (довідка від 22.01.2016 № 02–21/15).

Повнота викладення результатів дослідження у публікаціях

Сформульовані в дисертації теоретичні положення і практичні рекомендації достатньо повно відображені в публікаціях. Автором опубліковано дев'ять наукових робіт, з яких шість статей у наукових фахових виданнях, із них: три статті – у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз, із них одна – в міжнародному науковому виданні, одна – у фаховому електронному виданні, три публікації у матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 3,18 ум.-друк. арк., з них особисто автору належить 3,08 ум.-друк. арк.

Положення, результати, висновки і рекомендації дослідження є особистим досягненням автора. Конкретний особистий внесок автора в

спільні наукові роботи показаний у переліку основних опублікованих робіт за темою дисертації.

Автореферат роботи розкриває зміст дослідження і не містить інформації, відсутньої в дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи виконане дисертаційне дослідження, вважаємо за доцільне висловити такі зауваження, а саме:

1) у першому розділі дисертації на основі аналізу факторів структурних зрушень (с. 14), виокремленні їх закономірностей і різновидів структурної політики (с. 23-24), визначенні особливостей формування товарної і географічної структури міжнародної торгівлі (с. 25-26) було удосконалено науковий підхід до розкриття зв'язку між структурою зовнішнього та внутрішнього секторів національного господарства, зокрема доведено, що структура зовнішнього сектору відображає пропорції компенсації незбалансованості попиту пропозиції на блага та ресурси на внутрішньому ринку та конкурентоспроможність національної економіки, визначено загальні риси трансформації структури зовнішньоекономічної сфери національного господарства країн, які розвиваються (с. 27-28), що, безумовно, є доречним. Але в роботі не встановлено які саме риси за сучасних умов є гальмуючими для трансформації структури національного господарства України.

2) автором комплексно розглянуто теоретичні засади дослідження структури економіки, етапи розвитку структурних зрушень на макро- і мезо рівні (с. 52-55), завдання структурної політики (с. 58-59), існуючі її форми і інструменти (с. 59-62), чинники економічного зростання (с. 62-65), що дало змогу сформулювати концептуальні положення з удосконалення механізму реалізації структурної політики щодо зовнішньої сфери національного господарства (с. 69). Проте, названі у якості складових елементів політики правові інститути, на наш погляд, не знайшли відповідного відображення в

аналізі і запропонованих положеннях.

3) в теоретичній частині роботи виділено види економічних структур і відповідні їм складові (с. 15-16), визначено сутність економічної структури (с. 17) і відповідність економічної політики до виду структури (с. 19), досліджено тлумачення поняття «структурної політики» (с. 32-34), що дозволило разом із аналізом інших теоретичних складових розширити теоретичну інтерпретацію поняття «структурна політика» (с. 34), але уточнення потребує питання які і яким чином методи державного впливу можуть бути реалізовані при виконанні задач структурної політики;

4) в другому розділі роботи на основі оцінки структурної динаміки у зовнішньоекономічній сфері національного господарства (с. 103-112), аналізу законодавчих та нормативних документів щодо структурних змін в економіці, виділенні етапів щодо формування структурної політики в Україні (с. 114-115), загальної характеристики програмних документів із структурної перебудови економіки України (с. 116-118) і характеристиці результатів їх реалізації (с. 118-120), що дозволило визначити особливості формування і реалізації структурної політики в Україні (с. 120-122) і в подальшому сформуванню напрямів удосконалення структурної політики держави в зовнішньоекономічній сфері національного господарства, проте в дослідженні майже не знайшли відображення питання щодо участі у цих процесах органів державного управління зовнішньоекономічною діяльністю;

5) у третьому розділі роботи автором виділені найважливіші завдання структурної політики на найближчу перспективу (с. 146-147), обґрунтовано необхідність активізації інвестиційної діяльності в масштабі всієї країни для реалізації спеціальних проектів відповідно до найважливіших пріоритетів структурних перетворень (с. 148), виокремлено концептуальні завдання залучення іноземних інвестицій у вітчизняну економіку в найближчій перспективі (с.150-151), що дозволило сформуванню наукових рекомендацій із структурно-змістової перебудови механізмів реалізації структурної політики у зовнішньоекономічній сфері національного господарства, що дає змогу

підвищити дієвість структурної політики і досягти цілей збалансованості пропорцій зовнішнього та внутрішнього секторів національної економіки (с. 152), проте, потребує пояснення, яким чином механізми реалізації структурної політики за галузями сприятимуть структурним змінам у зовнішньоекономічній сфері;

б) у пп. 3.2 дисертації на основі визначення особливостей нерівномірного в галузевому плані зростання державних витрат, що носять ендогенний і екзогенний характер (с. 164), визначення рівня збитковості за галузями і зворотньої залежності деградації та інституційної деформації галузей(с. 165), виділенні галузей зі збитковими результатами і з високим рівнем державного фінансування (с. 165-166) запропоновано методичні положення аналітичного забезпечення структурного розвитку національної економіки з урахуванням зовнішньоекономічної складової, що базуються на оцінці впливу різних джерел фінансування на результативні параметри структурної політики за допомогою запропонованої економіко-математичної моделі і дозволяють формалізувати пріоритетні джерела фінансування (с.172-176), що безумовно є корисним. Проте, обґрунтування щодо їх зв'язку із структурними змінами у зовнішньоекономічній сфері національного господарства, на наш погляд, є недостатнім.

Але наведені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки проведеного дослідження.

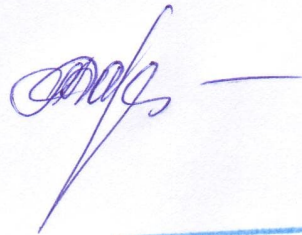
Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

Дисертація К. А. Ревіки «Розвиток механізмів структурної політики у зовнішньоекономічній сфері національного господарства» є завершеним, самостійним, цілісним науковим дослідженням, яке виконано на актуальну тему. Вона містить незахищені наукові положення та отримані автором нові науково обґрунтовані результати і вирішує важливе наукове завдання щодо розробки та реалізації механізмів структурної політики у

ження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника»; затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор, Ревіка Крістіна Анатоліївна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

професор кафедри економіки та менеджменту Київського національного університету культури і мистецтв Міністерства культури України,
д. е. н., професор

Л. В. Батченко

